

Ekonomsko i socijalno vijeće

Distr.: opća
16. rujan 2014.
Original: engleski jezik

Ekonomsko povjerenstvo za Europu

Sastanak država potpisnica Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima

Peta sjednica

Sastanak država potpisnica Protokola o registrima ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari, uz Konvenciju o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima

Druga sjednica

Maastricht, Holandija, 2. juli 2014. godine

Izvješće zajedničkog segmenta na visokoj razini

Dodatak

Deklaracija iz Maastrichta

Transparentnost kao pokretačka snaga demokracije u djelokrugu zaštite okoliša

I. Uvod

1. Mi ministri i šefovi delegacija država potpisnica Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima (Aarhuska konvencija) kao i potpisnica njenog Protokola o registrima ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari (Protokol), zajedno sa predstavnicima drugih država, međunarodnih, regionalnih i nevladinih organizacija (NVO), zastupnicima u parlamentu i drugim predstavnicima građanskog društva na teritoriju država članica Ekonomskog povjerenstva UN-a za Europu (ECE), i šire, okupljeni na petoj sjednici država potpisnica Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima i drugoj sjednici država potpisnica Protokola o registrima ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari, potvrđujemo sljedeće:
2. Uvjereni smo da je djelotvoran pristup javnosti informacijama o okolišu veoma važan; radi se o temeljnoj pretpostavci za uspješno ostvarenje učešća javnosti, koje posljedično ima utjecaja na pristup pravdi. Sva tri stupa Aarhuske konvencije: pristup informacijama o okolišu, učešće javnosti u odlučivanju i pristup pravdi, suštinski su elementi demokracije u djelokrugu zaštite okoliša. S toga ponovno potvrđujemo naše snažno opredjeljenje za transparentnost i demokraciju, što će za rezultat imati

donošenje odluka u oblasti zaštite okoliša na način koji pozitivno doprinosi unapređenju uvjeta života sadašnjih i budućih generacija.

3. U dokumentu pod naslovom: „Budućnost kakvu želimo“¹, svijet je priznao činjenicu da dobro upravljanje i održiva ekonomija zahtijevaju djelotvorno učešće javnosti; u ulozi birača, potrošača ili dioničara. Široko učešće javnosti i pristup informacijama od značaja za zaštitu okoliša, kao i učinkoviti sudski i upravni postupci, prepoznati su kao veoma važni za promoviranje održivog razvoja, što zahtijeva istinski angažman i aktivno učešće regionalnih, nacionalnih i lokalnih zakonodavaca i pravosudnih institucija, kao i ostalih zainteresiranih aktera. Time se još jednom potvrđuje vrijednost Aarhuske konvencije njenog Protokola, kao učinkovitih sredstava za unapređenje demokracije u djelokrugu zaštite okoliša, kroz poticanje aktivnog učešća svih zainteresiranih aktera u procesima koji doprinose boljem odlučivanju, planiranju i realizaciji politika i programa na svim razinama, kao i promoviranju uvođenja „zelene ekonomije“ u kontekstu održivog razvoja i iskorjenjivanja siromaštva.
4. Ponovno ističemo naše snažno opredjeljenje za osnaživanje ljudi kroz ostvarenje njihovog prava na zdrav i čist okoliš², poboljšanje stanja okoliša i unapređenje održivog razvoja kroz promoviranje Konvencije i njenog Protokola, kao i načela koji se primjenjuju na teritoriju država članica Ekonomskog povjerenstva za Europu, kao i šire.

I. Informacije u eri znanja

5. Prepoznamo tijesnu vezu između djelotvorne implementacije Konvencije i njenog Protokola i važnosti pružanja zaštite aktivistima za zaštitu okoliša i zviždačima, kao i važnosti slobode govora i učešća građana u donošenju odluka od značaja za njihove živote, u sigurnom okruženju. U svakom slučaju, vlasti bi trebale prepoznati važnost uloge koju su odigrali kao i rizika kojem su se izložili takvi aktivisti i zviždači, te u tom smislu osigurati da te osobe uživaju adekvatnu zaštitu. S druge strane, da bi se umanjila potreba za postojanjem zviždača, vlasti moraju osigurati transparentnost u radu, otkloniti prepreke i prevladati izazove koji stoje na putu pristupa pravdi. Danas, organizirane aktivnosti građana, uključujući tu i aktivnosti u svezi zaštite okoliša, imaju više utjecaja na rad vlasti nego što je to ikad prije bio slučaj. Vlasti su često dobro informirane o aktivnostima građana, uključujući tu i aktivnosti u svezi

---

¹ Dokument nastao na konferenciji Ujedinjenih naroda posvećenoj održivom razvoju, održanoj u Rio de Janeiru od 20. do 22. juna 2012. godine (A/RES/66/288, annex).

²Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske ponavlja svoju izjavu datu prilikom potpisivanja i ratifikacije Konvencije, kako slijedi: „Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske razumije pozivanje u Članku 1 i sedmom stavu preambule Konvencije na „pravo“ svake osobe da živi u okolišu koji zadovoljava potrebu očuvanja njenog zdravlja i općeg blagostanja, kojim se izražava želja država potpisnica, koja je bila pokretač procesa pregovaranja o tekstu Konvencije, a koju Ujedinjeno Kraljevstvo dijeli sa svim ostalim državama potpisnicama. Zakonske obaveze čije je ispunjenje svaka država potpisnica dužna jamčiti prema odredbama Članka 1, ograničene su na pravo pristupa informacijama, učešće javnosti u odlučivanju i pristup pravdi u okolišnim pitanjima, kako je to i propisano odredbama Konvencije.“

zaštite okoliša. Vlasti moraju nastojati da osiguraju otvorenost i transparentnost u radu na pitanjima od značaja za okoliš, čime će građanima biti pružen čvrst temelj za ostvarenje sudjelovanja. Da bi bilo moguće ostvariti te ciljeve, države potpisnice Konvencije i Protokola dužne su uskladiti domaće zakone sa odredbama Konvencije i Protokola, u najvećoj mogućoj mjeri.

6. Pristup informacijama od značaja za okoliš preduvjet je za transparentno upravljanje uz široko sudjelovanje zainteresiranih strana. Posebice u vremenu ekonomske krize, napor uložen u poboljšanja u djelokrugu upravljanja predstavlja ulaganje u demokraciju. Ekonomsku krizu ne treba koristiti kao izgovor za smanjenje izdvajanja za zaštitu okoliša i ostvarenje prava u toj oblasti. U vremenu ekonomske krize, pristup informacijama, učešće u odlučivanju i pristup pravdi još su važniji, jer su nastojanja da se prevlada kriza u velikom broju situacija dovela do rastućeg pritiska usmjerenog na slabljenje mjera koje za cilj imaju zaštitu okoliša. Otvorenost i transparentnost stvaraju temelj za održiv razvoj koji vodi stvaranju povoljnog okruženja za ulaganja, ali i više od toga. Otvorenost i transparentnost također mogu doprinijeti usvajanju politika rada kojima se nadvladava problem neravnopravnosti i siromaštva i svim osobama omogućava da dobiju informacije i ostvare istinsko učešće u donošenju odluka koje se tiču njihovih života. U pogledu informacija od značaja za okoliš, transparentnost predstavlja važan instrument za pružanje podrške inovacijama i promoviranje najboljih raspoloživih tehnika i dobre prakse u cilju uvođenja tzv. „zelene ekonomije“. Osim toga, registri ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari, doprinose evaluaciji ostvarenog napretka u uvođenju „zelene ekonomije“.
7. Smatramo da, s druge strane, Konvencija i njen Protokol mogu igrati važnu ulogu u stvaranju pretpostavki za razvoj zajedničkog informacijskog sustava za zaštitu okoliša, koji bi bio u uporabi na teritoriju država članica Ekonomskog povjerenstva za Europu, te da bi isto tako razvoj takvih informacijskih sustava na razini država u velikoj mjeri mogao pomoći u implementaciji i ratificiranju Protokola i uspostavi jednoobraznog sustava izvješćivanja o onečišćujućim tvarima na državnoj razini. U tom smislu, u pogledu primjene Protokla, nastojat ćemo dati doprinos usklađivanju sa drugim obvezama u oblasti izvješćivanja.
8. Prepoznamo i potičemo iskorištavanje novih mogućnosti, nastalih zahvaljujući primjeni modernih sredstava komunikacije, virtuelnih i drugih društvenih medija, koji sve više dobijaju na značaju kao sredstvo za brzo širenje informacija od značaja za okoliš građanima koji imaju mogućnost pristupa Internetu, čime se doprinosi promoviranju transparentnosti. Još jedan novi trend pokazao je da javnost može igrati važnu ulogu u privlačenju pozornosti na opasnosti po okoliš, što uključuje i uporabu mobilnih uređaja u svrhu prikupljanja i distribuiranja informacija od značaja za okoliš.

II. Okolišna demokracija za sve

9. Uvažavamo činjenicu da je potrebno znatno poboljšati učinkovitost upravljanja okolišnim pitanjima na međunarodnoj razini. Aarhuska konvencija i njen Protokol ostaju jedini pravno obvezujući horizontalni međunarodni instrumenti doneseni u cilju primjene načela 10. Deklaracije o okolišu i razvoju usvojene u Rio de Janeiru. Promoviranje njihovih načela na međunarodnim forumima u pitanjima koja se odnose na okoliš i dalje je veoma važno. Ovo se odnosi ne samo na forume koji se bave okolišnim pitanjima izravno, već i na srodne forume, poput međunarodnih financijskih institucija i organizacija koje se bave trgovinskim odnosima, gdje je transparentnost u donošenju odluka o pitanjima koja imaju utjecaja na okoliš od ogromnog značaja. Radi toga ponovno potvrđujemo našu spremnost na promoviranje otvorene razmjene informacija i učinkovitog učešća sudionika, uključujući tu i NVO koje se bave pitanjima zaštite okoliša, na međunarodnim forumima, u okviru odredaba stavak 4 Smjernica iz Almaty-ja o Promoviranju Primjene Principa Aarhuske Konvencije na Međunarodnim Forumima³.
10. Mehanizam provođenja odredaba Konvencije i njenog Protokola bez sukobljavanja doprinosi posredovanju i rješavanju sukoba između građana i organa vlasti, te je usmjeren na pružanje pomoći u provedbi zahtjeva propisanih Konvencijom i njenim Protokolom. Prema tome, nastojat ćemo dodatno pojačati učinkovitost tih mehanizama, te ponuditi razmjenu stečenih iskustava u okviru drugih zainteresiranih foruma.
11. Zbog svog utjecaja na više međusobno povezanih područja, Aarhuska konvencija i njen Protokol pružaju jedinstvenu priliku za uspostavu sinergijskih odnosa sa potpisnicima mnogobrojnih multilateralnih sporazuma u svezi zaštite okoliša, kao i sa brojnim organizacijama i procesima. Pozdravljamo uspostavu takvih partnerskih odnosa i uvažavamo pozitivnu ulogu koju partnerske organizacije igraju u pružanju pomoći u provedbi ova dva sporazuma. Također naglašavamo potrebu za stvaranjem novih sinergijskih odnosa sa drugim organizacijama i državama potpisnicama drugih multilateralnih sporazuma, koje dijele slične ciljeve, u svrhu stvaranja pretpostavki za realizaciju i ratifikaciju takvih sporazuma, kao i unapređenja njihove učinkovitosti.
12. Toplo pozdravljamo inicijativu za uspostavu regionalnog instrumenta za zaštitu okolišnih prava u regiji Južne Amerike i Kariba kao i uvođenje u uporabu PRTR registara širom svijeta. Podržavamo slične inicijative koje za cilj imaju repliciranje dostignuća ostvarenih provedbom Aarhuske konvencije i njenog Protokola, te izražavamo spremnost na pružanje podrške u realizaciji tih inicijativa. Također pozivamo zainteresirane države da se pridruže obitelji država potpisnica Aarhuske konvencije, jer i države izvan teritorija država članica Ekonomskog povjerenstva za

---

³ Vidi ECE/MP.PP/2005/2/Add.5, dostupno na: <http://staging.unece.org/env/pp/mop2/mop2.doc.html>.

Europu imaju mogućost potpisivanja Konvencije. Izražavamo spremnost na pružanje potpore takvim procesima.

13. Poboljšanja kvalitete i potpunosti podataka sadržanih u izvješćima i učinkovit pristup informacijama u svezi sa onečišćujućim materijama koje se ispuštaju u okoliš, i dalje predstavljaju važne zadatke na čijem ispunjenju treba raditi. Pozivamo države potpisnice Protokola da svojim radom doprinesu punoj provedbi Protokola.
14. Također pozivamo države članice Ekonomskog povjerenstva za Europu koje još uvijek nisu potpisale ili ratificirale Protokol da to učine u najskorijem mogućem roku i da u praksi primjene njegova načela i odredbe. Uviđamo značaj subregionalne suradnje i promoviranje jačanja kapaciteta država čija se ekonomija nalazi u procesu tranzicije, kao i važnu ulogu Aarhus centara, međunarodnih i nevladinih organizacija u stvaranju pretpostavki za realizaciju Konvencije i njenog Protokola u tim zemljama.
15. Također pozivamo države potpisnice Konvencije da ratificiraju amandman o genetski modificiranim organizmima, kako bi on mogao stupiti na snagu.

III. Izgradnja budućnosti kakvu želimo

16. S velikom zabrinutošću ističemo da su u mnogim državama širom svijeta ljudima još uvijek uskraćene osnovne informacije o utjecaju određenih materija na kvalitetu vode koju piju, zraka koji udišu, tla na kojem žive i hrane koju koriste. Projekti koji imaju značajan nepovoljan utjecaj na okoliš i dalje se realiziraju, bez obzira na prigovore građana zabrinutih zbog utjecaja koji takvi projekti mogu imati na uvjete života ljudi i njihovo zdravlje, posebice uvjeta života i zdravlje ugroženih skupina, poput djece i žena, ljudi u ruralnim sredinama i siromašnih koji imaju malo ili nimalo mogućnosti da sudskim putem zatraže osporavanje odluka o realizaciji takvih projekata.
17. U isto vrijeme, uočavamo procvat aktivnog učešća građana u javnom životu. Građani žele biti ozbiljno shvaćeni i žele oblikovati vlastitu budućnost. Uporabom modernih sredstava informiranja, oni sve češće igraju ulogu u prikupljanju informacija od značaja za okoliš i njihovom širenju. Aarhuska konvencija i njen Protokol s toga poprimaju sve veći značaj u svakodnevnim životima ljudi.
18. U okviru inicijative pod nazivom: „Budućnost kakvu želimo“ upućeni su brojni apeli za poboljšanje transparentnosti, pristupa i učešća. Nastojat ćemo raditi na tome u okviru obavljanja svakodnevnih aktivnosti.
19. Uvažavamo činjenicu da proizvodi mogu znatno utjecati na okoliš tijekom svog životnog vijeka, pa čak i po isteku njihovog životnog vijeka. Zbog toga smatramo da je promoviranje većeg stupnja transparentnosti u svezi

sa proizvodima i odlukama u svezi s tim proizvodima važna tema koju treba pomno razmotriti u okviru Konvencije i njenog Protokola.

20. Ostvarenje napretka prema održivijem načinu života predviđeno je u okviru inicijative pod nazivom: „Budućnost kakvu želimo“, što podrazumijeva znatno smanjenje utroška resursa, između ostalog i kroz poboljšanje učinkovitosti utroška resursa, proizvoda i procesa. I u ovom slučaju također, transparentnost igra važnu ulogu u cilju osiguranja lake dostupnosti objektivnim informacijama o utjecaju resursa, proizvoda i procesa na okoliš, uključujući tu i podatke o energiji, vodi i ostalim resursima.
21. Osim toga, veći stupanj transparentnosti u s vezi sa onečišćujućim materijama skladištenim unutar postrojenja ili prijenos otpadnih materija, pomogao bi građanima da bolje razumiju razmjere rizika od nenamjernih emisija takvih materija u okoliš.
22. Iako su rast broja država koje su ratificirale Protokol i osiguranje pune provedbe Protokola od strana država potpisnica i dalje prioriteta, uviđamo, na osnovu stečenog iskustva, da bi događaji u budućnosti u s vezi sa pitanjima o kojima je bilo riječi u tri prethodna stavka mogli opravdati dodatno razmatranje, čija bi svrha bila da načela i odredbe Protokola ostanu predmet trajnog procesa revidiranja i izmjena, da bi se osiguralo da Protokol ostane odgovarajući instrument za ostvarenje načela propisanih njegovim odredbama.
23. Transparentni nacionalni i multilateralni procesi čijoj bi realizaciji pozitivno doprinijeli, kako nadležne vlade tako i ostali sudionici, uključujući tu NVO sektor, međunarodne organizacije, akademske i zakonodavne institucije, lokalne vlasti i privatni sektor, bit će veoma važni u utvrđivanju razvojnih ciljeva za period nakon 2015. godine, koji će u središte pažnje staviti građane, kao i za ocjenu napretka ostvarenog prema realizaciji tih ciljeva. Uvjereni smo da će Konvencija i njen Protokol stvoriti snažan okvir, te omogućiti nadležnim vlastima da djelotvorno uključe u odlučivanje široki spektar zainteresiranih sudionika, čime će biti stvorene ključne pretpostavke za učinkovito upravljanje u djelokrugu zaštite okoliša.
